

6. Сібрук А., Литвинська С. Українська мова як маркер національної ідентичності (на прикладі вивчення дисциплін мовознавчого циклу в ЗВО України). *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Філологія*. 2023. Вип. 5 (10). С. 30–36.

Світлана Дорошенко, Людмила Дерев'янка

м. Полтава

МОВНА ІДЕНТИЧНІСТЬ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Протягом усіх років незалежності в Україні проводилася досить маніпулятивна політика щодо державної мови з боку влади, що дало хибне розуміння суспільством безпеки національних цінностей, створило «розміту» регіональну ідентичність значної частини українців. Поняття національної ідентичності і факторів, які впливають на її розвиток, є складним і вивчається психологією, політологією, філософією, мовознавством, літературознавством тощо.

Ураховуючи те, що національна ідентичність має тісний зв'язок із домінантним етносом держави, геополітичним розташуванням, розвитком і становленням нації як такої, в Україні воно є чи не найгострішим, адже саме на основі мови формується національна ідентичність як основне підґрунтя самовизначення й самоідентифікації особи.

Механізмом збереження мов на власних територіях стають законодавчі норми щодо захисту, уживання та статусу мов. Тому сучасна європейська мовна політика скерована на захист мовної ідентичності територій від розмивання мовних кордонів і мовного розшарування, що зумовлене глобалізацією та міграціями, а в деяких випадках (як це маємо, зокрема, в Україні) – мовними агресіями сусідніх держав.

У грудні 2023 року Київський міжнародний інститут соціології провів опитування «Мова та ідентичність в Україні на кінець 2022-го» за його результатами значно збільшилася частка респондентів, які в повсякденному житті спілкуються українською мовою. 41 % опитаних зазначили, що спілкуються винятково українською, ще 17 % указали, що переважно говорять українською. Натомість тих, хто розмовляє тільки російською, виявилось 6 %, переважно російською – 9 %. Проти 2017 р. частка україномовних зросла на 8 %, а російськомовних зменшилася на 11 %. У родинному колі тільки або переважно українською спілкуються 52 % респондентів, тільки або переважно російською – 16 %. Це істотна зміна проти 2017 р., коли тільки або переважно українською спілкувалися 51 %, а тільки або переважно російською – 25 %. На роботі чи в навчанні українською спілкуються навіть трохи більше, ніж вдома: про вживання тільки або переважно української заявили 68 % тих, хто працює, а російської – 11 %. У 2022 р. значно збільшилася частка людей, які вважають російську мову взагалі неважливою. Таких виявилось 58 %, тоді як у 2014 р. їх було всього 9 %. Показово, що навіть у традиційно російськомовних регіонах – на Півдні та Сході – такої думки дотримується 46 % мешканців. На Півдні й Сході України значно зросла кількість громадян, котрі пов'язують себе з українською національністю. Якщо 2017 р. таких було 64 %, то 2022 р. – 90 % [1].

У процесі формування національної ідентичності важливим є усвідомлене сприйняття народом своєї окремішності та розвиток власних цінностей, особливо мови як ключового фактору національної ідентичності. Важливим є поступове відходження від радянської ідеології та культурних цінностей, включаючи російську мову. Важливим у цих процесах є соціально-політичні обставини, зокрема повномасштабне вторгнення агресора на територію України [2]. Під час війни мова стала найважливішим фактором розрізнення між "своїми" та "чужими", що спонукало частину українців, зокрема в російськомовних регіонах, переходити на українську мову. Також українці відмовляються використовувати на законодавчому рівні будь-яку іншу мову, окрім державної української. Особливо помітні зміни відбулися за останні роки,

81

коли мова сприймається не лише як чинник національної ідентичності, а й як гарант цілісності держави.

Джерела та література

1.Кулик В. Мова та ідентичність в Україні на кінець 2022-го. *Збруч. 07 січ. 2023.* URL: <https://zbruc.eu/node/114247>

2.Ревуцька С. Мова як складова національної ідентичності у контексті нацбезпеки. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Філологія, 2022. Вип. 3(5). С.30-37.*

Оксана Решетілова, Катерина Прокоф'єва

м. Дніпро

МОВНІ ЗАСОБИ У ДОКУМЕНТОЗНАВСТВІ: СТРУКТУРА ТА ФУНКЦІЇ

Документознавство, як наука про документи, їх створення, обробку та зберігання, нерозривно пов'язане з мовою. Мовні засоби відіграють ключову роль у формуванні документів, адже саме через них передається інформація, знання та ідеї.

Мовні засоби у документознавстві можна поділити на кілька основних категорій: лексичні, граматичні, стилістичні.

Лексичні засоби є важливим елементом документознавства, оскільки вони формують основу для передачі інформації через документи. Вони включають в себе слова, терміни та фрази, які використовуються для створення текстів, що виконують різноманітні функції – від інформування до переконання [1].

Слова та терміни, що використовуються у документах, можуть бути загальноживаними або спеціалізованими. Спеціалізована лексика є важливою для точності та однозначності інформації. Основні аспекти лексичних засобів становить: